

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno MCCCXVI. ad annum MCCCCXXIII.

Parisiis, 1644

Ioannes Dei Gratia Praepositvs & archidiaconus ecclesiae Saltzburgensis,
vniuersis & singulis dominis, abbatibus, praepositis, ceterisque praelatis,
archidiaconis, parochialium ecclesiarum ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-15653

ANNO
CHRISTI

1420.

* Apud
D. Hund.
in metro.
est præpos.
20. archi-
episc. 49.

*IOANNES DEI GRATIA PRÆPOSITVS
& archidiaconus ecclesiæ Saltzburgensis, vniuersis & sin-
gulis dominis, abbatibus, præpositis, ceterisque prælatis, ar-
chidiaconis, parochialium ecclesiarum rectoribus, plebanis ac cle-
ricis quibuscumque per diocesim Saltzburgensem constitutis.

QVAMVIS per sacrorum Canonum & prouincialium
Conciliorum statuta recte ac honeste viuendi nor-
ma adeo sit sufficienter comprehensa, quod si eorum-
dem negligeretur executio, quodammodo de cetero ali-
qua noua conderentur statuta: quia tamen eorundem
tam saluberrimorum statutorum nostris temporibus me-
moria quasi euanuit, cæcaque ipsa quodammodo offusca-
uit obliuio, tamquam prodita nunquam extitissent. Et
quia iuxta sapientis cuiusdam dictum, nunquam nimium
dicitur, quod nunquam satis dicitur. Subscriptæ ordina-
tiones iuris communis, ac prouincialium statutorum in-
nouationes & declarationes in episcopali Synodo in ciui-
tate Saltzburgensi nuper celebrata, cui de mandato reue-
rendissimi in Christo patris domini nostri Eberhardi san-
ctæ Saltzburgensis ecclesiæ archiepiscopi, apostolicæ se-
dis legati, & ex commissione eius speciali præsedimus, a-
lias emanarunt. Ad quorum humilem ac deuotam obser-
uantiam, executionemque promptam & debitam, vos
omnes & singulos in Domino exhortamur, prout diuinam
ex hoc reportare remunerationem, præfatique reuerendi
domini nostri archiepiscopi pœnam & vltionem debitas &
condignas volueritis euitare.

I.

*Declaratio pœnæ statuti prouincialis contra notorios
concupinarios editi.*

Contra crimen concubinatus clericorum plurimum
scandalosum, & hinc merito detestandum, non aliter, nec
melius, quam dudum in prouinciali Concilio statutum
fuit, videmus posse prouideri. Innotescimus tamen, &
ad memoriam reuocamus eiusdem Concilii
. Omnes namque, qui a die publicationis
statutorum prouincialium, infra duos menses concubinas

Concil. Tom. 29.

Tttt ij

suas, quas notorie tenuerunt, a se prorsus non remouerint, si beneficiati fuerint, sciant se suis beneficiis statim ipso facto, absque alia priuationis sententia, auctoritate eiusdem Concilii esse priuatos; nec aliquid iuris amplius competere, aut aliquem se titulum habere in eisdem: tenerique se idcirco ad restitutionem omnium fructuum & prouentuum quos leuauerunt, seu in futurum leuabunt ex eisdem. Possuntque eorum beneficia per habentes potestatem libere aliis conferri, vel a curia etiam impetrari. Qui vero beneficiati non fuerint, sciant se auctoritate eiusdem Concilii ad habendum quacumque ecclesiastica beneficia perpetuo inhabilitatos.

II.

*Quod clerici non debent secum tenere mulieres iuuenes
& de incontinentia suspectas.*

Et quoniam iuxta Apostolum non solum a malo, sed etiam ab omni specie mali debemus abstinere, prohibemus, ne clerici in domibus suis habeant feminas iuuenes, de quibus suspicio possit merito oboriri. Qui autem feminarum famulatu carere nequuerint, tales sibi assumant, quæ propter ætatem, morumque grauitatem, aut, si fieri potest, consanguinitatem, omnem merito suspicionem excludant.

III.

*Quod clerici in domibus suis tabernas tenere, aut tabernas
& laicorum conuiuia accedere non debeant.*

Inhibemus insuper, prout etiam per sacros Canones & prouincialium Conciliorum statuta prohibitum extat, ne clerici officium tabernariorum exercere præsumant, & ne in suis domibus tabernas teneant, aut vinum more tabernariorum vendant. Tabernas quoque & laicorum conuiuia (quod valde honestatem dedecet clericalem, ipsorumque clericorum vilescere facit auctoritatem) clerici omnino deuitent, nisi necessitatis causa in itinere constituti.

IV.

*Quod clerici venationi & ludo alearum & taxillorum
insistere non debent.*

Venationi quoque cum canibus, nec non aucupatio-

ANNO
CHRISTI
1420.

nibus cum falconibus, nisis, aut huiusmodi volucribus clerici omnino non insistant, nec canes tales venaticos aut aues in domibus teneant, aut secum per viam ducant. Ad aleas etiam & taxillos non ludant, nec huiusmodi ludis interfint, nec ludos tales in domibus suis exercere permittant.

V.

Quales presbyteros debeant sibi assumere plebani in adiutorium exercitii curæ animarum.

Omnibus insuper Saltzburgensis diœcesis plebanis prohibemus, ne in adiutorium exercitii curæ animarum, aut ad capellanatum assumant presbyteros lufores, potatores, ebriosos, aut laicorum conuiuia frequentantes, per quos multum plebs scandalizatur fidelis. Nullum etiam sacerdotem alienigenam & penitus incognitum, suæ ordinationis literas, seu formatas omni suspitione carentes non habentem; * & vero literas commendatitias proprii episcopi, aut fide digno testimonio, seu longi temporis conuersatione de vita & moribus ipsius fuerit informatus; assumere præsumant.

VI.

Quod plebani inducere debent sibi subditos presbyteros ad obseruantiam statutorum prouincialium & synodalium ordinationum, & ad deferendum habitus honestos & clericales, a laicorum habitu discrepantes.

Studeant quoque plebani suorum domesticorum, præsertim clericorum sibi subiectorum, diligentem curam gerere, ipsos ad obseruantiam constitutionum prouincialium, & huius sanctæ Synodi ordinationum, morum honestatem, clericalisque habitus decentiam respicientium, inducendo; nec patiantur eos deferre habitus a sacris Canonibus vel prouincialibus Conciliis interdictos: sed faciant ipsos deferre vestes in colore & scissura honestatem clericalem decentes, nimia longitudine vel breuitate non notandas, circa pectus & scapulas, vt moris est laicis, non strictas, & corpori bene adiacentes; sed bene amplas, & aliquantum plicatas, manicas decentes, vsque ad contactum manus protensas, infra vero brachium

deorsum vltra vnus palmæ longitudinem minime dependentes, cum goleriis licitis saltem ad altitudinem vnus pollicis collo adiacentibus: scissuras, seu aperturas a latere omnino non habentes, nec retro: ab anteriori tamen parte, propter maiorem ambulandi commoditatem, ad altitudinem vnus palmæ cum media, vestes non prohibemus aperiri. Vestes etiam ad equitandum deputatas, prout commoditas postulauerit, ante & retro poterunt, honeste tamen, aperire. In scissuris huiusmodi, in goleriis, seu aliis vestium extremitatibus foderaturas expositas, & notabiliter præminentes non habentibus.

Abusum quoque istum clericorum, quo se sæcularibus hominibus conformantes pallia deferunt, nudis ioppulis manicas strictas, vt nunc moris est, multipliciter plicatas, seu * rigatas, aut alias laicales habentibus, nulla veste manicata coopertis, cum expositis brachiis, nequaquam tolerant. Aliasque tam decenter & honeste clericos sibi subditos incedere faciant, vt per decentiam habitus extrinseci, intrinsecam morum valeant ostendere honestatem. Hanc autem habitus honestatem exhortamur præcipue ipsos plebanos, sicut & ceteros clericos, obseruare, quatenus in omnibus suis subditis se normam & exemplum præbeant.

* rigatas

VII.

Quod sacramenta ecclesiastica, & alia spiritualia, libere, sine conuentione & pactione præcedente, debent ministrari.

Volumus quoque & præcipimus singulis Saltzburgeris diocesis presbyteris, quatenus circa sacramentorum administrationem omnem obseruent puritatem, libere, sine pactione aut conuentione præuia, ecclesiastica sacramenta, & alia spiritualia ministrando. Exposit vero antiquas & laudabiles ecclesiarum consuetudines pia fidelium deuotione, per ministrorum sustentationem introductas non intendimus prohibere, ad quas etiam obseruandas superioris officii laici ecclesiastica possunt censura compelli.

ANNO
CHRISTI
1420.

VIII.

*Quod non sunt tolerandi pro aliquo quæstu publice delinquentes,
& quod potestate absoluendi in casibus referuatis
sacerdotes abuti non debent.*

Districte quoque prohibemus, ne quis sacerdotum adulteros, concubenarios, seu fornicarios, aut alios quofcumque publice delinquentes, gratia vel fauore, aut pro aliquo temporali emittat. Nec obtentam a superiori in casibus referuatis ad certum personarum numerum licentiam, eam venalem exponant, non nisi ad soluendum aliquid ex pacto, eadem licentia vtendo; sed gratis & libere, prout expediens fuerit, ad omnes, sine personarum acceptione, huiusmodi sibi concessa vtantur potestate.

IX.

Quod pro sepeliendis præuentis nil est extorquendum.

Pro sepultura quoque præuentorum presbyteri nil extorquere præsumant.

X.

*Qualiter adulteri & concubinarij publici sint admonendi,
& ab ingressu ecclesiæ excludendi.*

Ad extirpandum quoque adulterij & concubinatus publica crimina, quæ in diocesi Saltzburgensi plurimum sunt frequentata, hunc volumus & præcipimus ordinem per singulas Saltzburgensis diocesis parochias obseruari, videlicet, vt infra duorum mensium spatium in qualibet ecclesia parochiali aliquo die Dominico vel festiuo, quando maior adfuerit populi multitudo, publice in ambone admoneantur & requirantur in generali omnes & singuli vtriusque sexus homines præfatis criminibus publice implicati, quatenus ab huiusmodi adulterio & concubinato penitus & omnino desistant. Si qui vero generali sprete admonitione se non correxerint, sequenti Dominica in specie & nominatim, vt se emendent, sic illi, quorum domus inhabitant, quatenus eos vltra non hospitent, admoneantur & requirantur. Quod si nec taliter moniti se correxerint, sequenti Dominica eosdem, ac illos qui eos hospitare præsumpserint,

ab ingressu ecclesiæ publice excludant, coram quibus ex-
post presbyteri nullatenus diuina celebrare præsumant.
Idem quoque de coniugibus vtriusque sexus, qui temere
sibi mutuo cohabitare recusant & nolunt, & de hospitan-
tibus eosdem, etiam si non sit notorium eos alibi adulte-
rari, volumus per omnia obseruari.

ANNO
CHRISTI
1410.

Hunc quoque ordinem perpetuis temporibus in po-
sterum præcipimus obseruari: ita quod generalis ista mo-
nitio in Dominica prima quadragesimæ publice propo-
natur, speciali continenter admonitione & exclusione
sequentibus duabus Dominicis, prout supra dispositum,
continuatis.

XI.

*Qualiter se debeant habere plebani ad eos, quos ad auctoritatem
superiorem remittunt.*

Quotiens vero ad superioris auctoritatem aliquos re-
mitti contigerit, plebanus eosdem reuersos, nisi literas
testimoniales superioris ostenderit, pro absolutis nequa-
quam teneant, nec sacramenta eis ecclesiastica, nisi pœ-
nitentia, aut saltem pœnitentiæ parte peracta, admini-
strent: quod præsertim circa adulteros & alios crimino-
sos notorios volumus exactissime obseruari. Et vt fraudi-
bus via præcludatur, huiusmodi notorios & manifestos
criminosos ad auctoritatem superioris literis suis clausis,
causæ & facti narrationem plene continentibus, transmit-
tant: eosdemque reuersos, non ad simplices remissionis
schedulas, sed ad literas superioris intentionem continen-
tes*, ad ecclesiastica remittant sacramenta.

* forte de
est respi-
ciendo.

XII.

*Quod matrimonia clandestine non sint contrahenda: & quod
secus aut contrarium facientes ad episcopalem
auctoritatem sint remittendi.*

Et quoniam ex clandestinis matrimoniorum contracti-
bus plurima sæpe insurgunt pericula animarum, quibus
occurrere cupientes, quod super hoc a iure prouide sta-
tutum extitit, præcipimus obseruari: vt videlicet, cum ma-
trimonia fuerint contrahenda, prius per presbyteros pu-
blice in ecclesia proponantur, bono competenti termino
præ-

ANNO
CHRISTI
1418.

præfinito, vt infra illum, qui voluerit & valuerit, legitimum impedimentum opponat: & ipsi etiam presbyteri infra illum nihilo minus inuestigent, an aliquod impedimentum obsistat, sollicitare. Cum apparuerit probabilis coniectura contra copulam contrahendam, contractus interdicatur expresse, donec, quid fieri debeat, manifestis constiterit documentis. Qui vero aliter contrahere præsumperint, ad episcopalem auctoritatem puniendi secundum iuris dispositionem remittantur.

XIII.

Quod matrimonia in ecclesiis & mediante presbytero contrahi debent: & quod non post, sed ante carnalem copulam nuptiarum solennia matrimonia sint benedicenda.

In contrahendis quoque matrimoniis hanc volumus honestatem pro reuerentia sacramenti obseruari, vt videlicet non nisi per presbyteros, & si commode fieri potest, in ecclesia, aliquando in alio loco honesto, sine strepitu, cum honestate debita fiant matrimoniorum copulationes. Matrimonia quoque quæ benedicenda fuerint, non post, vt moris extitit, sed ante ipsorum carnalem consummationem, ac solennitatis nuptiarum celebrationem, pro benedictionis ipsius reuerentia benedicantur.

XIV.

Quod patrini baptismales non multiplicentur.

Et quia ex cognatione spirituali, sicut etiam ex carnali, impedimentum oritur matrimonii, impediens contrahendum, & dirimens etiam contractum. Vnde, ne nimium inter homines eiusdem parochiæ huiusmodi multiplicentur attinentia, mandamus, quatenus presbyteri parentes baptizandorum puerorum inducere studeant, vt vno tantum viro, vel vna muliere, prout Canones disponunt, sint contenti. Ad quod si forte facile induci non possunt, saltem vltra duos, vnum scilicet virum, vel vnam mulierem, nequaquam admittant.

XV.

ANNO
CHRISTI
1420.

Quod presbyteri informare debent populum, qualis & quam lata spiritualis cognatio in baptismo & confirmationis sacramento oritur.

Iniungimus insuper omnibus plebanis, quatenus populum sibi commissum publice in ambone informare studeant, quod, sicut inter quemlibet leuantem aliquem de sacro fonte, & ipsum leuatam, sic & inter omnes filios & filias, leuantem & ipsum leuatam, & inter coniugem leuantis carnaliter prius cognitum seu cognitam, & ipsum leuatam, nec non inter parentes leuati & ipsum leuantem, & eius coniugem, carnaliter prius cognitum vel cognitam, cognatio oritur spiritualis impediens matrimonium contrahendum, & dirimens iam contractum. Et ea quæ de leuante sunt dicta, etiam de baptizante modis expressis declarent esse intelligenda.

In confirmationis quoque sacramento ratione prius confirmantis, & ad confirmationem aliquam tenentis, non autem ratione ligaturæ aut fasciam solummodo frontis alligantis, seu chrisma dumtaxat abluentis, eisdem modis vt in baptismo, huiusmodi propinquitatem prouenire populo denuntient & declarent.

XVI.

Forma iuramenti, quam præstare debent testes synodales in manibus suorum archidiaconorum.

Iurabunt testes synodales, vel saltem fidem loco iuramenti piabunt in hac forma. Primo, quod per totum annum vsque ad Synodum proximam diligenter inquirent, simpliciter tamen de plano & absque vlla iurisdictione, quæ correctionis & reformationis tam in clero quam in populo sint necessaria, & quod illa fideliter referent in Concilio prouinciali & Synodo episcopali proxime celebrandis, postquam fuerint requisiti, vsurarios, adulteros, concubenarios notorios seu manifestos, & quoscumque manifeste & publice delinquentes, tam in clero quam in populo, quos debita adhæc adhibita diligentia perquisuerint, deferre & denuntiare, quando super hoc requisiti fuerint, denuntiare non omittent.

ANNO
CHRISTI
1420.

XVII.

*Statuta summatim & ordinate sub certis titulis collocata,
populo * collocanda.*

* f. com-
munican-
da.

* ms. ha-
ber feci-
tos, haud
dubie men-
dolosus.

Quoniam multa statuta prouincialia tam antiqua, quam etiam promulgata, nec non & quæ synodales ordinationes laicos concernunt, quorum * quæ etiam fati dinoscuntur esse pœnalia. Vnde, ne ipsos ignorantes contingat detrimentum incurrere, quod dignum est eos postmodum * vetitos sustinere, idcirco statuimus & ordinamus, quatenus singuli Saltzburgensis diœcesis plebani eadem statuta laicos respicientia, prout inferius summatim subiectis rubricis & titulis ordinate continentur, quam citius poterunt, eorum habita copia, aliquo die Dominico vel festiuo, & deinceps singulis annis bis: semel scilicet in Dominica prima aduentus Domini, & semel in Dominica prima quadragesimæ plebi sibi commissæ publice in ambone vulgari lingua clare & intelligibiliter intiment publicent & exponant, ad obseruantiam eorundem, prout vnumquemque concernunt, dignoscitur, eandem plebem fideliter exhortando.

XVIII.

De vsurariis & eorum pœnis, ex statuto domini Guidonis tituli sancti Laurentii presbyteri cardinalis, apostolicæ sedis legati, quod incipit: Item dolentes.

Excommunicati sunt ipso facto vsuras exercentes, qui sic communitati, ter in anno, videlicet in cœna Domini, in assumptione gloriosæ virginis Mariæ, in natiuitate Domini, per plebanos & maiores suos debent denunciari, aliis pœnis contra vsurarios editis nihilo minus saluis.

XIX.

*De eodem ex statuto domini Ioannis episcopi Tusculani apostolicæ sedis legati, quod incipit:
Vsurarios actus.*

Vsurarii dicuntur etiam, qui sub titulo emptionis vsuras exercent, emendo scilicet pignus pro quantitate quæ mutuo petitur, & reuendendo eidem redemptionis tem-

Concil. Tom. 29.

Vuuu ij

pore pro quantitate eadem adaucto numero vsurarum. Et hæc constitutio vna cum constitutione Gregorii X. in generali Concilio edita publicari debet singulis annis in quadragesima, lecto euangelio in singulis ecclesiis cathedralibus & collegiatis. Et tunc etiam vsuras exercentes contra dicti Concilii tenorem, ac illi qui eos retinent in domibus propriis, nominatim & in specie excommunicati debent denuntiari. Et vsurarium, etiam occultum, dum tamen duorum vel trium fide dignorum testium ipsum constituerit vsuras exercuisse, nec pro eo satisfactum fuerit, nullus recipere debet ad ecclesiasticam sepulturam. Alioquin ecclesiastici, in cuius cœmeterio de consensu prælati siue capituli tale corpus sepultum fuerit, exhumatum ecclesiastico subiaceret interdicto.

ANNO
CHRISTI
1429.

XX.

Intentio Concilii generalis, de quo supra fit mentio, quod habetur in cap. vsurarum, de vsuris libro sexto, in effectu est talis, vt sequitur.

Constitutio Lateranensis Concilii contra vsurarios edita debet inuiolabiliter obseruari; scilicet, quod manifesti vsurarii ad communionem altaris & ecclesiasticam sepulturam, & oblationem faciendam, admitti non debent. Et qui eorum oblationes receperint, aut ad ecclesiasticam eos sepulturam admiserint, compelli debent reddere quod acceperint, & ad arbitrium episcopi ab officio suspendi. Item secundo præcipitur dominis terrarum & vniuersalibus, seu communitatibus, ne permittant alienigenas in terris & locis suis conducere domos, & iam conductas retinere ad exercendum vsuras. Contrarium facientes, si sunt episcopi, aut eorum superiores, suspensionem; alii vero inferiores, excommunicationis; communitates autem interdicti sententias & pœnas incurrunt ipso facto: quas suspensionis & excommunicationis pœnas, si episcopi, & eorum superiores, aut singulares personæ per mensem sustinuerint animo indurato, eorum terræ, quamdiu huiusmodi vsurarii in ipsis permanferint, ecclesiastico subiacerent interdicto: & nihilo minus laici ab huiusmodi excessu per suos debent ordinarios compesci.

ANNO
CHRISTI
1410.

XXI.

*Ex eodem Concilio generali, quod habetur de vsurariis in cap.
Quamquam, libro sexto.*

Manifesto vsurario, licet mandauerit vsuras restitui, ecclesiastica sepultura denegari debet, nisi primo, prout facultates patiuntur, satisfaciat, vel de restituendo idonee caueat illis quibus restitutio facienda, si praesentes fuerint: vel, ipsis absentibus, loci ordinario, aut eius vices gerente, siue rectori parochialis ecclesiae in qua habitat, coram fide dignis de parochia, in cautione huiusmodi exprimendo quantitatem vsurarum receptorum, si huiusmodi fuerit quantitas manifesta: alioquin, aliam quantitatem ipsius recipientis arbitrio moderandam: qui, si scienter minorem quam visibiliter creditur, moderetur, tenebitur ad residui satisfactionem. Et eos contra hanc constitutionem sepeliendo, Lateranensis Concilii poenam incurrunt. Testamenta quoque talium vsurariorum alias facta non tenentur: nec debet aliquis interesse, nec eos absolueri, aut etiam admittere ad confessionem.

XXII.

** I. P. 100. De constitutione Concilii * Vniuersalis, quae habetur in Clementina [contra eos] de sepulturis.*

Sepelientes scienter vsurarios manifestos, etiam si exempti fuerint, ipso facto excommunicationis sententiam incurrant: a qua, nisi satisfactio prius competenter eis quibus ex hoc iniuria est irrogata, facta fuerit, nullatenus absolui debent.

XXIII.

*Ex statuto domini Pilgrini Saltzburgensis archiepiscopi,
quod incipit: Apud multos.*

Vsurarii, postquam a suis rectoribus trina monitione fuerint nominatim moniti, si infra mensem non destiterint, eo ipso excommunicationis sententiam incurrunt. Et ecclesiarum rectores & praelati tenentur suos subditos manifestos vsurarios monere & inducere, ut infra mensem ab huiusmodi prauitate desistant, & de perceptis satisfaciant cum effectu. Quod si non fecerint, eos excom-

Vuuu iij

municatos denuntient, certificantes nihilo minus eos, quod si in hoc peccato decesserint, ecclesiastica sepultura carebunt. Quos si rectores scienter sepeliuerint, similiter ipso facto excommunicationis sententia sunt ligati. Et manifesti vsurarii dicuntur, de quibus est publica vox & fama, & certa sunt indicia & argumenta, quod pecunias mutuam ad vsuras, easque recipiunt, vel fructus rei pignoratæ ex pacto, vel alias sibi imbutant, nec computant in sortem pecuniæ mutuatæ.

XXIV.

De spoliatoribus & raptoribus stratarum, ex statuto domini Joannis Tusculani, quod incipit: Spoliatores stratarum.

Excommunicati sunt ipso facto spoliatores stratarum, & raptores transeuntium per vias, & eisdem dantes auxilium vel fauorem.

XXV.

De his qui scienter emunt prædam, ex statutis domini Eberhardi Saltzburgerensis archiepiscopi.

Nullus prædam aliquam scienter emere vel tenere præsumat: alioqui nisi infra mensem prædam ipsam, aut eius æstimationem, si deprædata & ablata haberi non possit, restituat, excommunicationis sententia percellatur.

XXVI.

Qualiter decimæ sunt persoluendæ, & qualiter puniri debeant laici decimas sibi vsurpantes, ex statuto domini Guidonis cardinalis, apostolicæ sedis legati.

Decimæ tam antiquæ, quam etiam de noualibus maiores & minutæ, iuxta laudabilem consuetudinem patriæ integraliter sunt persoluendæ. Et laici decimas, maxime noualium & minutas sibi vsurpantes, ab ingressu ecclesiæ usque ad satisfactionem condignam sunt suspensi.

XXVII.

De his qui imponunt aut exigunt noua passagia, vel antiqua augmentant, ex statuto domini Joannis Tusculani episcopi, quod incipit: Imponentes.

Noua passagia imponentes & exigentes, vel antiqua

ANNO
CHRISTI
1420.

augmentantes, singulis annis summus pontifex in cœna Domini denuntiat excommunicationi subiacerè: quos etiam, siue fuerint ecclesiastica, siue sæculares personæ, quocumque nomine censeantur, locorum ordinarii per se vel suos vicarios omni anno in eadem die cœnæ Domini, pulsatis campanis & accensis candelis, excommunicatos & ab omnibus euitandos vsque ad restitutionem integram debent denuntiare.

XXVIII.

Quod etiam in lecto ægritudinis potest quis testari, contraria consuetudine non obstante, ex statuto domini Eberhardi archiepiscopi Saltzburgerensis, quod incipit: Ad hæc.

Non obstante consuetudine, quæ potius est corruptela, ubi iura testamentorum sanctionem non prohibent, quilibet, etiam in lecto ægritudinis constitutus, legare, disponere & ordinare potest de bonis sibi collatis a Deo piis locis, aut alias. Et impedimentum præstantes per prælatos compesci debent ecclesiastica censura.

XXIX.

De his qui tempore interdicti sepeliunt corpora defunctorum, aut sepelientibus opem præstant, ex statuto domini Eberhardi archiepiscopi Saltzburgerensis, quod incipit: Item in quibusdam.

Excommunicati sunt laici sepelientes intra cœmeteria locorum interdictorum corpora defunctorum, aut qui sepelientibus opem vel operam præstant: a qua non absoluantur, nec per ordinarium loci, vel per eum cui super hoc specialiter commiserit suas vices. Huiusmodi tamen absolutio non est impendenda, nisi prius exhumentur sic tumulata, & satisfactum fuerit ecclesiæ & personis, quibus exinde iniuria dinoscitur irrogata. Nec etiam tales ad communionem ecclesiæ admittantur, nisi habeant super exhumatione & absolutione prædicta literas ordinarii vel sui officialis.

XXX.

Quod mulieres per exclusionem a communione prohibendæ sunt ab illicito vestitu, ex statuto domini Eberhardi Saltzburgerensis archiepiscopi, quod incipit: Cum in partem.

Mandatur sub pœna excommunicationis omnibus lai-

cis, & sub obtestatione diuini iudicii, vt vxores suas & filias & alias mulieres, in præsentia vel familiari potestate constitutas, faciant honeste incedere: prohibeantque, ne nimiam in vestibus longitudinem, & [ab] aliis mulierum ornamentis exquisitam superfluitatem habeant. Quibus etiam mandatur sub pœna excommunicationis, vt in his pareant maritis suis: alias eucharistiæ communionem priuentur, & per censuram ecclesiasticam arceantur. Et in fine mandatur sæcularibus potestatibus sub pœna præfata, vt ad corroborationem huiusmodi statuti faciant hanc constitutionem exacte obseruari.

XXXI.

De his qui occidunt, verberant, aut qualitercumque manus violentas in clericos iniiciunt, aut eos captiuant, seu captiuatos tenent. Ex statuto domini Guidonis cardinalis apostolicæ sedis legati, quod incipit: Item cum in plerisque.

Occidens, verberans, aut qualitercumque manus violentas in clericos iniiciens, seu eos capiens, singulis annis in Synodis episcopalibus excommunicati denuntiari debent, & nominatim illi, de quibus constiterit manifeste.

XXXII.

De eodem, ex statuto eiusdem domini Guidonis, quod incipit: Quodcumque vero.

Vulnerans enormiter ecclesiasticam personam, occidens vel captiuans, non nisi per sedem apostolicam debet absolui. Et si quid tenebat ab ecclesia, illud ipso facto perdit, quod in vtilitatem ecclesiæ debet conuerti. Et generaliter in diœcesi, in qua aliquem canonicum cathedralis ecclesiæ, vel in dignitate ecclesiastica constitutum caperit, aut captiuum detineri, vsque ad liberationem ipsius, & debitæ satisfactionis exhibitionem. Similiter & in parochia, in qua res clericis violenter ablatas detineri contigerit, vsque ad satisfactionem & restitutionem congruam cessari debet a diuinis.

XXXIII.

De eodem, ex statuto domini Friderici Saltzburgerensis archiepiscopi, quod incipit: Statutum.

Captiuato domino archiepiscopo Saltzburgerensi, aut aliquo

ANNO
CHRISTI
1420.

aliquo ipsius suffraganeo, seu inuasa ecclesia Saltzburgenfi, aut quacumque alia ecclesia cathedrali prouinciæ Saltzburgenfis, hostiliter & iniuriose, vt de subuersione status eius verisimiliter timeatur, statim, postquam hoc innotuerit, per totam prouinciã Saltzburgensem cessari debet a diuinis. In terris tamen principum cessari non præcipitur, nisi ab offensis huiusmodi cessare, & emendam præstare infra mensẽ admoniti contempserint.

XXXIV.

De eodem, ex statuto eiusdem Friderici, quod incipit:

Item cum hi.

Qui violentas manus in clericos iniiciunt, debent in parochia, in qua delictum commissum fuerit, aut in qua iniiciens domicilium habuerit, per rectores ecclesiarum singulis Dominicis & festiuis diebus excommunicati denuntiari: & qui tales violentos iniectores scienter ad diuina vel ecclesiasticam sepulturam receperint, sunt ab officio suspensi. Qui vero in prædicta denuntiatione, postquam sibi per ordinarium fuerit specialiter demandata, negligens fuerit aut remissus, per viginti dies ab ingressu ecclesiæ & ab officio est ipso facto suspensus.

XXXV.

De eodem, ex statuto domini Ioannis Tusculani episcopi, apostolicæ sedis legati, quod incipit:

Eos qui.

Captiuantes, seu captiuos detinentes clericos & personas ecclesiasticas, si infra octo dies, postquam requisiti fuerint, eos non relaxauerint, omnibus Dominicis & festiuis diebus per prælatos & rectores ecclesiarum, in quarum limitibus huiusmodi captiuantes aut detinentes commorantur, & personæ huiusmodi ecclesiasticæ fuerint captiuatæ, aut in quibus captiuæ detinentur, excommunicati publice denuntientur. Et nihilo minus, vbi huiusmodi ecclesiasticæ personæ captæ detinentur, quamdiu taliter detinentur, clerici hoc scientes cessare debent a diuinis: contrarium facientes excommunicati sunt ipso facto.

Concil. Tom. 29.

XXX

XXXVI.

ANNO
CHRISTI
1420.

De his qui verberant vel capiunt nuntios legatorum apostolicæ sedis, archiepiscoporum, delegatorum iudicum & aliorum: aut eos qui de curiis eorum veniunt, aut eos occidunt: ex statuto domini Ioannis Tusculani, quod incipit: Si qui in tant.

Capietes, verberantes nuntios legatorum apostolicæ sedis de latere missorum, seu archiepiscoporum, aut episcoporum, vel delegatorum; & eisdem literas auferentes, vel dilaniantes, seu ipsos in iurisdictionem, [aut] eis commissa quomodolibet, manifeste vel occulte impediens: similiter & illi qui ad curiam eorum legatorum, archiepiscoporum, episcoporum, vel delegatorum venientes, aut abinde recedentes offendunt in personis, aut bonis quæ secum habent, spoliant, excommunicati sunt ipso facto.

XXXVII.

De eodem, ex statuto domini Eberhardi archiepiscopi Saltzburgerensis, quod incipit: Præterea.

Reus verberans, spolians & captiuans nuntium iudicis, literas iudiciales deferentem, pro conuicto debet haberi: & idem in actore in causa reconuentionis.

XXXVIII.

De his qui bona decedentium clericorum occupare præsumunt, ex statuto domini Guidonis cardinalis apostolicæ sedis legati, quod incipit: Item ad aures.

Patroni ecclesiarum tam clerici quam laici, aduocati, iudices & præcones bona decedentium clericorum occupantes & vsurpantes, excommunicationis vinculo, quo usque ablata restituant, debent innodari.

XXXIX.

De eodem, ex statuto domini Friderici Saltzburgerensis archiepiscopi, quod incipit: Item statutum. & ex statuto domini Ioannis Tusculani apostolicæ sedis legati, quod incipit: Nonnulli.

Raptores, inuafores & occupatores bonorum clericorum detinentium, ipso facto excommunicationis sententiam incurrunt. Et in locis, vbi talia bona violenter

ANNO
CHRISTI
1420.

ablata conferuantur, tamdiu cessari debet a diuinis, postquam hoc rectoribus ecclesiarum innotuerit, donec ablata huiusmodi successori defuncti reddantur, in pristino loco reponantur, ac alia satisfactio competens subsequatur.

XL.

De eodem, ex statuto domini Eberhardi archiepiscopi Saltzburgerensis, quod incipit: Ad extirpandam.

Ecclesiarum patroni, siue clerici aut laici, qui rectore ecclesie mortuo, dotem & ecclesiam rebus mobilibus seu immobilibus spoliant, cuiuscumque dignitatis fuerint, sunt a iure putandi illa vice suspensi, & collatio ad immediatum superiorem deuoluitur. Insuper etiam ipso facto excommunicationis sententiam incurrunt.

XLI.

De his qui imponunt tallias & exactiones ecclesiasticis personis.

Ex statuto domini Pilgrini archiepiscopi Saltzburgerensis, quod incipit: Cum ecclesie.

Imponentes clericis & ecclesiasticis personis, & recipientes ab eisdem exactiones, tallias & collectas; si infra mensē, postquam per ecclesiarum prelatos moniti fuerint, non destiterint, vel de damnis illatis competenter non satisfecerint; excommunicati sunt ipso facto, & terrarum ipsorum ecclesiastico subiacent interdicto.

XLII.

De his qui ecclesiasticas personas compellunt soluere pædagia vel quidagia de rebus suis. Ex statuto eiusdem domini Pilgrini, quod incipit: Constitutionem: & in cap. de censibus, lib. 6.

Bonifacius VIII. statuit, quod si vniuersitas seu communitas, vel singularis quæcumque persona, cuiuscumque dignitatis fuerit, per se vel per alium, suo vel alieno nomine ecclesias vel ecclesiasticas personas compulerit soluere pædagia vel quidagia, seu exactiones pro rebus suis, quas causa negotiationis non deferunt, vniuersitas talis est interdicta, & personæ singulares excommunicatæ. Nec valet contraria consuetudo. Et hæc constitutio per prelatos, archidiaconos & plebanos debet solenniter publicari.

Concil. Tom. 29.

Xxxx ij

XLIII.

De his qui occupant, inuadunt aut vsurpant sibi ecclesiastica bona. Ex statuto domini Ioannis Tusculani, quod incipit: Dignum . . .

Sæculares ecclesiasticæ personæ, quacumque dignitate præfulgeant, (Romanorum dumtaxat rege & eius coniuge & filiis exceptis) * ecclesias & ecclesiastica bona, iura & iurisdictiones, seu ecclesiarum vassallos publice occupare aut inuadere, vel scienter vsurpare, seu occupatoribus, inuasoribus, aut vsurpatoribus huiusmodi potestatem quomodolibet, auxilium vel fauorem * præsumpserint: nec non qui bona ecclesiarum titulo pignorum detinent obligata, a quibus receperint ultra fortem: nisi requisiti infra mensem satisfecerint, ipso facto excommunicati, & terræ ipsorum ecclesiastico subiacent interdicto; quod clerici terræ offensorum ad solam denuntiationem prælati offensi obseruare tenentur: alioquin ante satisfactionem coram celebrante a diuinis sunt ipso facto suspensi.

XLIV.

De eodem, ex statuto eiusdem domini Ioannis Tusculani, quod incipit: Nullus de cetero.

Qui prætextu guerrarum, quas habent cum aduocatis ecclesiarum, earundem ecclesiarum bona subripuerint, aut ecclesias ipsas, aut earum villas & loca incendio vel hostilitate deuastant, aut homines earum suis bonis spoliant, excommunicati sunt ipso facto; nec possunt, nisi sufficienter emendauerint, absolui.

XLV.

De eodem, ex statuto eiusdem domini Ioannis, quod incipit: Prohibemus.

Qui propter debitum aut fideiussoriam obligationem alicuius personæ singularis, bona ecclesiastica ad ipsam ecclesiam & capitulum communiter pertinentia ceperit, seu spoliauerit, nisi requisitus infra quindecim dies a die requisitionis numerandos restituerit, excommunicationis sententiam ipso facto incurrit.

ANNO
CHRISTE
1410.

XLVI.

*De his qui ad vacantes ecclesias mittunt armatos, & faciunt
ibi expensas. Ex statuto domini Eberhardi Saltzburgerensis
archiepiscopi, quod incipit: Ad*

Prælati, principes, & alii nobiles atque officiales eorundem, qui ad vacantes prælaturas, beneficia siue officia, mittunt gentes armorum, & inibi expensas faciunt graues, aut compellentes eligere per abusum potestatis sæcularis, aut potentia inordinata; seu qui electum & confirmatum non admittunt ad possessionem, nisi pro certa pecunia quantitate; nisi infra mensem emendauerint quod fecerint, excommunicati sunt ipso facto: a qua sententia non absoluantur, donec satisfaciant, & extorta restituant: in quibus etiam non prodest eis remissio.

XLVII.

*De laicis recipientibus & occupantibus ecclesiastica beneficia.
Ex statuto domini Ioannis Tusculani,
quod incipit: Laicos.*

Laici recipientes & occupantes ecclesiastica beneficia, nisi infra mensem a tempore occupationis computando, ipsa dimiserint, ipso facto excommunicationis sententiam incurrunt.

XLVIII.

*De aduocatis ecclesiarum, qui ultra iura eis debita ecclesiastica,
grauant ecclesias. Ex statuto eiusdem domini Ioannis,
quod incipit: Nonnulli.*

Mortuo ecclesiæ aduocato, non omnes eius filii, sed ille solus in quem omnes, vel maior pars ipsorum consentit, habeatur pro patrono. Et aduocati ecclesiarum, qui defendendo & manutenendo personas & bona ecclesiarum, quarum sunt aduocati, negligentes fuerint aut remissi, huiusmodi aduocationis officio priuati sunt ipso facto. Qui vero ab huiusmodi ecclesiis ultra debitum aliquid auferre præsumperint, nisi infra mensem ablata restituerint, singulis mensibus debent excommunicati denuntiari.

XLIX.

ANNO
CHRISTI
1420.

De eodem, ex statuto domini Eberhardi Saltzburgensis archiepiscopi, quod incipit: Quamquam.

Excommunicati sunt laici aduocati ecclesiarum, qui suis iuribus non contenti, in consuetas & enormes nouitates in ipsas ecclesias exercent & attentant, & ultra debita onera aggrauare non formidant.

L.

De patronis ecclesiarum, qui post tempus a iure præfixum occupant ecclesias, aut impediunt superiores in collatione.

Ex statuto domini Ioannis Tusculani, quod incipit: Ecclesiarum.

Patroni ecclesiarum ad ecclesias vacantes præsentare debent personas idoneas infra tempus a iure statutum. Qui vero post lapsum eiusdem temporis per mensem ecclesias ipsas retinere & occupare præsumperint, ipso facto sunt excommunicati, & ea vice præsentatione huiusmodi ecclesiarum priuati; quas superiores infra tempus eis a iure præfixum conferre tenentur: alioquin a collatione beneficiorum sunt ipso facto suspensi. Laici vero impediens ordinariū prouidere volentem, ipso facto excommunicationis sententiam incurrunt.

L I.

Ex statuto domini Eberhardi Saltzburgensis archiepiscopi, quod incipit: Quoniam. De patronis qui partem aduocationis, cum præsentant, sibi retinent ex pacto.

Laici patroni ex pacto sibi retinentes partem decimarum, vel aliarum obventionum ecclesiasticarum in beneficiis, cum præsentant clericos ad ea, excommunicari debent, & terra eorum ecclesiastico interdicto supponi, donec ecclesiam liberam dimittant sub suo iure: saluo tamen eis iure patronatus. Clerici autem taliter ab ipsis recipientes beneficia, officio & beneficio priuentur: nec ad beneficium vel actus ecclesiasticos admittantur, nisi per sedem apostolicam cum eis fuerit dispensatum. Episcopi vero & archidiaconi, qui talibus scienter curam commiserint

ANNO
CHRISTI
1420.

animarum, sub institutione huiusmodi beneficiorum & collatione perpetuo sint suspensi.

LII.

De eodem, ex statuto eiusdem domini Eberhardi archiepiscopi Saltzburgensis, quod incipit: Beneficia.

Clerici qui presentantur ad ecclesias per patronos cum assignatione alicuius portionis, ut residuum vñibus patronorum applicetur, si de hoc non deferunt querelam ad episcopum suum, sunt ipso iure suspensi, & per episcopum huiusmodi beneficiis spoliandi. Patroni vero per episcopum, cum hoc ad ipsum deductum fuerit, ab huiusmodi exactione compescantur. Et si in hoc pertinaces reperti fuerint, ad presentationem huiusmodi ecclesiarum, cum proxime vacauerint, nullatenus admittantur.

LIII.

De laicis qui sine consensu prælatorum bona fabricæ ecclesiarum deputata administrant. Ex statuto domini Ioannis Tusculani, quod incipit: Laicos.

Laici sine assensu prælatorum & capitulorum bona fabricæ ecclesiæ deputata administrare non possunt. Et qui contrarium fecerint, si infra mensem, postquam per ordinarium loci moniti fuerint, non desistunt, excommunicati sunt ipso facto.

LIV.

De his qui ecclesias & earum ædificia violenter & sine prælatorum assensu incastellare præsumunt, aut gentes ibi tenere.

Ex statuto eiusdem domini Ioannis Tusculani, quod incipit: Nonnullos.

Qui ecclesias, campanilia, seu alia ecclesiarum ædificia violenter & sine prælatorum assensu incastellare, aut personis armatis munire præsumperint, & eorum heredes huiusmodi violentiæ participes, per suos superiores excommunicationis pœna percillantur.

LV.

*De his qui prohibent, ne quis conquiratur coram ecclesiastico iudice;
aut qui condunt statuta contra ecclesiasticam libertatem.*

*Ex statuto eiusdem Ioannis Tusculani,
quod incipit: Personas.*

Vniuersitates ciuitatum & locorum prohibentes, vt nullus conquiratur coram ecclesiastico iudice, ac statuta condentes contra clerum & ecclesiasticam libertatem, interdicti: singulares vero personæ talia committentes, quacumque dignitate præfulgeant, excommunicationis sententias ipso facto incurrunt.

LVI.

De his qui trahunt ecclesiasticas personas coram iudice sæculari.

*Ex statuto domini Pilgrini Saltzburgerensis archiepis-
copi, quod incipit: Sæpe.*

Trahentes clericos & ecclesiasticas personas coram iudice sæculari, nec non ecclesiasticæ personæ conuentæ sponte coram talibus iudicibus sæcularibus iudicialiter respondentes, excommunicati sunt ipso facto.

LVII.

*De eodem, ex statuto domini Eberhardi Saltzburgerensis
archiepiscope, quod incipit: Dudum.*

Iudices sæculares, qui personas ecclesiasticas ad iudicia sua sæcularia euocare aut trahere in ipsorum contumaciam, ipsis non comparentibus, ecclesiastica bona inuadenda decernere præsumserint, excommunicati sint ipso facto. Et quotiens laicus, cuiuscumque dignitatis existat, ecclesiasticam personam ad iudicium sæculare trahere aut iudicare præsumserit, tamdiu in territorio trahentis & iudicantis cessetur a diuinis, donec satisfecerint parti tractæ, & absolutionis beneficium meruerint obtinere.

LVIII.

*De eodem, ex statuto eiusdem domini Eberhardi, quod incipit:
Quamquam. in paragrapho; abusum.*

Inualida & iniqua est consuetudo, qua iudices sæculares trahere conantur personas ecclesiasticas ad iudicium
sæcu-

ANNO
 CHRISTI
 1420.

faculare, etiam super bonis ecclesiasticis: & contra fa-
 cientes excommunicati sunt ipso facto; & eorum proces-
 sus ac omnia inde secuta nullius sunt momenti.

LIX.

*Prouiso contra Hussitas, ne admittantur ad prædicandum; &
 quod eos scientes suis superioribus denuntient. Ex statuto
 domini Eberhardi Saltzburgerensis archiepiscopi,
 quod incipit: Cum nonnulli.*

Mandatur sub interminatione maledictionis æternæ,
 & sub excommunicationis pœna latæ sententiæ in sin-
 gulares personas, & interdicti in loca, ne quispiam, cu-
 iuscumque status existat, etiamsi pontificali vel ducali
 præfulgeat dignitate, Vuicleffistas & Hussitas, & de eo-
 rum hæresibus & erroribus infamatos aut suspectos, in
 quibuscumque locis ad prædicandum, docendum &
 dogmatizandum admittat, seu assumat, publice vel oc-
 culte. Et omnes vtriusque sexus Christi fideles dictæ pro-
 uinciæ, postquam audiuerint, sciuerint, aut eis constite-
 rit, huiusmodi hæreticos & suspectos in prouincia mo-
 rari vel docere, &c. sub pœnis prædictis denuntiare te-
 nentur suis superioribus, si eorum præsentiam commode
 adire possunt. Principes quoque & * comites, & eorum
 iudices & officiales, ad requisitionem episcoporum, vel
 suorum vicariorum, tales incarcerare, captiuare & de-
 tinere debent & tenentur sub pœnis prædictis, etiamsi se
 prætendant in sacris constitutos; quos tamen suis supe-
 rioribus præsentare tenentur. Et contra eos procedatur
 iuxta canonicas sanctiones. Receptatores quoque, fauto-
 res & defensores eorumdem pœnis subiaceant præfatis.
 Insuper ordinatur, vt ultra pœnas iuris, non abiurantes
 huiusmodi errores per annum carceribus mancipientur;
 nec relaxentur, donec de vera constet ipsorum & non
 simulata conuersione. Hortantur demum suffraganei,
 vt contra tales viriliter insurgant, & iura exequantur &
 obseruent, & a suis faciant subditis inuiolabiliter obser-
 uari.

* comita-
 tes, men-
 dase; nisi
 forte le-
 gendum
 sit com-
 munita-
 tes.